

תוכן עניינים

1. מבוא.....1-2.
2. סקירה ספרותית.....3-11.
3. דיון בשאלת המחקר.....12-16.
4. סיכום ומסקנות.....17-18.
5. בבילוגרפיה.....19-20.

מבוא

על פי המסורת האתיופית, עד כניסתה של הנצרות למדינה וההתרחבות שלה, האתיופים המקומיים הושפעו בעיקר מהתרבות והאמונות של היהדות וכן של הפגאנים והאמונה באלילים. הקשר בין המסורות הללו לאתיופים נוצר בשל הקשרים המסחריים שחלקו האתיופים עם סוחרים מאזור המזרח התיכון שהביאו איתם את המסורות הללו לאתיופיה. התפיסה של אמונה באל אחד הגיע לראשונה לאתיופיה מהמסורת היהודית ולכן הייתה ללא ספק גם כן השפעה רבה על האתיופים. הנצרות עצמה הפכה לדת רשמית במדינה רק במהלך המאה הרביעית, על אף שהייתה מוכרת באזור עוד קודם לכן, גם כן בגלל סוחרים שהגיעו מהאימפריה הרומית והתיישבו גם באתיופיה. בייחוד בערים כמו אקסיוס ואדוליס. אותם סוחרים בנו לעצמם בתי תפילה וחיו על פי המסורת הנוצרית באופן גלוי וכך חשפו את הנצרות בקרב הקהילה האתיופית המקומית. בסופו של דבר ההתרחבות של הנצרות באזור הביא גם את המלך, הקיסר האתיופי, להמיר את דתו לנצרות.

אתיופיה היא למעשה אחת מהאומות הנוצריות הוותיקות בעולם. המלך אזאנאה היה בין הראשונים להתנצר, אחרי ההתנצרות של הקיסר הרומי וכן של שליט ארמניה. בשל כך, נודעת החשיבות הרבה שיש לנצרות במדינה הזו ובתרבות האתיופית. המסורת והספרות האתיופיות הושפעו רבות מהמקורות הדתיים והספרות אף נכתבה בשפת הגעז שהייתה ידועה רק לאנשי הדת גם האומנות באתיופיה הושפעה רבות מהתרבות ומהאמונה הנוצרית. מבחינת האתיופים נראה כי הנצרות הייתה ונשארה הגורם המאגד בתוכו את כל הערכים והכללים והיא מבחינתם אף, צורת הביטוי הכוללת של העילית התרבותית והפוליטית השלטת במדינה (ארליך, סלמון וקפלן, 2003, עמוד 21)

הנצרות ששלטה במצרים, הייתה שונה קצת מהנצרות האתיופית, היא הושפעה מהמסורות של הפרעונים הקדומים וההשפעה הזו יצרה את הנצרות הקופטית המצרית. כאשר המילה קופטי נעשה בה שימוש להגדיר את כל המצרים הנוצרים (Kamil, 2002, p.1). ישנה טענה שקיים אף קשר בין הפרעונים של מצרים לבין הנצורים המצריים הקופטים והאחרונים הושפעו מהמסורת של הפרעונים. הקשר הזה הוא שמסביר את ההתרחבות והפופלריות לה זכתה הנצרות במצרים על אף ששנים רבות היא נשלטה על ידי שלטון מוסלמי. המסורות של הפרעונים כמו למשל האמונה בתחיית המתים, תאמה את האמונה הנוצרית על תחיית המתים ולכן היה קל למצרים לקבל לאמץ את הנצרות (Kamil, 2002, p.2).

שאלת המחקר:

נראה כי בין שתי התרבויות הללו המצרית והאתיופית הנוצריות מתקיים קשר הסובב סביב הכנסיות שלהן. אם כן עבודת מחקר זו בוחנת את השאלה: **במה מתבטא הקשר בין הכנסייה האורתודוקסית באתיופיה לבין הכנסייה הקופטית במצרים?**

סקירה ספרותית

הנצרות והכנסייה האתיופית האורתודוקסית:

מנקודת מבט עכשווית המבוססת על המדע החברתי ועל נקודת מבט תרבותית היסטורית. נראה כי הנוצרים האורתודוקסים עדיין חיים במובנים מסוימים ובכמה היבטים, בעבר או אפילו עם תפיסות שהם קדם מודרניות. תפיסות אלו באות לידי ביטוי, בייחוד כאשר אנחנו מסתכלים בדרך שבה הנצרות הזו מנסה להתאים את עצמה לחיים המודרניים. האורתודוקסים ינסו בדרך כלל למצוא תשובות ופתרונות הקשורים לעבר (Makrides, 2012, p.20). כבר מאז שהכנסיות האפריקאיות העצמאיות הפכו למוקד של מחקר בעבור אנתרופולוגים בשנות השישים, הם לא רק יצרו מחקר מרתק אלא גם היו אתרים מרכזיים עבור השתקפות תיאורטית כללית וחדשנות בנושא האנתרופולוגיה. הכנסיות של ילידי אפריקה או כנסיות שנבנו באופן יזום באפריקה, עוצבו למעשה מחדש באופן משמעותי, אמפירי ותיאורטי. השוני בין הכנסיות של פעם לכנסיות החדשות מתבטא בצורת הלבוש של הכמרים, אם פעם הכמרים היו לבושים בשמלות לבנות ארוכות ונושאים צלבים והולכים אל בית התפילה לעומת המנהיגים הראוותניים של כנסיות הענק החדשות, המתלבשים לפי צו האופנה ונוהגים ברכבי יוקרה ואף משדרים את הדרשות והמסרים שלהם בתכניות טלוויזיה (Meyer, 2004, p.447)

האורתודוקסים אינם רואים את עצמם כיוצאי דופן. האורתודוקסים מורכבים מכאלה שהגיעו לזרם הזה מצורות אחרות של מסורות נוצריות ומאלה שבכלל היו אתאיסטים. ישנו פיתוי הקיים והוא לתייג את הכנסייה הנוצרית האורתודוקסית כיוצאת דופן. הנחת היסוד של התיאולוגיה האורתודוקסית, היא שההיסטוריה של האורתודוקסים היא מילה נרדפת למעשה להיסטוריה של הכנסייה. יחד עם זאת, נראה כי היסטוריונים אולי יביעו תמיהה מסוימת על הטענה הזו, שכן הם לוקחים בחשבון, את כל ההתפתחויות וההיבטים שבנו את ההיסטוריה של הכנסייה הנוצרית שנראה כי אין לה קשר מיוחד להיסטוריה של האורתודוקסים. האורתודוקסים באופן כללי מתייחסים לכנסייה כחלק מהם. האורתודוקסים, רואים את הכנסייה הלטינית הראשונה של המילניום הראשון ככזאת היכולה לשכון בהרמוניה מסוימת עם המסורת האורתודוקסית. כך שלמעשה הייתה רק כנסייה אחת בצורות החוקיות שלה של המערב והמזרח. האורתודוקסים, בארצות כמו אנגליה, איטליה או צרפת, מכבדים את הקדושים העתיקים של הכנסיות המקומיות. כאשר האורתודוקסים רואים כנסייה באירופה, שיש לה קשר לקדושים העתיקים (McGuckin, 2010).

נראה כי כל משקיף מערבי, על ההתנהגות של האורתודוקסים, יבחין מיד בחשיבות המיוחדת שיש לתמונות של אותם קדושים עבור המאמין האורתודוקסי. כאשר מאמין אורתודוקסי נכנס לכנסייה, הוא קודם כל הולך לקיר הצוירים של הקדושים, המפריד בין המקדש לבין אולם הספינה. המנהג האורתודוקסי הוא לנשק את הסמלים המופיעים שם בסדר מסוים. קודם כל את הסמלים של ישו, אחר כך את הסמלים של מרי ואז את הסמלים של שאר המלאכים והקדושים. האורתודוקסים מאופיינים בהערצה שלהם לסמלים ולא רק בכנסייה, אלא גם במשפחה שלהם. אצל כל משפחה אורתודוקסית בבית יש סמל קדוש התלוי בפינה המזרחית של חדר המגורים וחדר השינה ומקובל כאשר אורח נכנס לחדר, לברך את הסמל הראשון על הצלבה של עצמו ורק אחר כך הוא מברך את המארח שלו. אם כן האורתודוקסים והכנסייה האורתודוקסית מאופיינים בעיקר בשל הערצה